

Nastojanja u obnovi sela Slovenije

Anton Prosen

Sveučilište u Ljubljani, Fakultet građevinarstva i geodezije, Ljubljana, Slovenija
e-mail: aprasen@fagg.uni-lj.si

SAŽETAK U Sloveniji su o obnovi sela pojedini stručnjaci počeli razmišljati neposredno nakon završetka Drugoga svjetskog rata, kada je nastajao nov koncept naseljavanja i prostornog razvoja sukladan razvojnoj koncepciji ondašnjega socijalističkoga društvenog sustava u kojem su sredstva za proizvodnju bila državno vlasništvo, točnije ubrzanom razvoju industrije i područjavanju poljoprivrede. Socijalna i gospodarska preobrazba ruralnog prostora vidljiva je, prije svega, u selu pa se tako i u Sloveniji javila potreba za obnovom sela, sukladno primjerima iz nekih europskih država. Prije desetak godina Ministarstvo za poljoprivredu Republike Slovenije odlučilo je započeti s projektima obnove i razvoja sela. Analiza je pokazala da bi projekti obnove i razvoja sela bili puno uspješniji kada bi se usporedili s primjerima iz inozemstva, posebice iz Bavarske, te ako bi se primijenila relevantna metodologija prilagođena stupnju razvoja Slovenije. Stoga je potrebno osnovati relevantne službe, doraditi metodologiju za obnovu i razvoj sela, te osigurati primjereno financiranje, a projektima dodati dijelove o uređenju zemljišta. Unatoč nedostacima koji se javljaju prigodom obnove nekih sela, vidljivi su i uspjesi. Autor zaključuje da je također nužno dopuniti i primijeniti odgovarajuće zakone i odrediti i razgraničiti nadležnosti između ministarstava, te stvoriti uvjete za održivi razvoj i jačanje demokracije na lokalnoj razini.

Cljučne riječi: prostorno planiranje, obnova sela, uređenje zemljišta, Slovenija.

Primljeno: 9. siječnja 2002.

Pribvačeno: 15. travnja 2002.

1. Uvod

Razvoj Slovenije nakon Drugoga svjetskog rata temeljio se prije svega na industrijalizaciji i na kolektivizaciji individualnih seljačkih posjeda, odnosno na društvenoj poljoprivredi. S industrijalizacijom mali su poljoprivrednici postepeno počeli napuštati poljoprivredu i seliti se u gradove, u kojima je bila locirana industrija. Iz toga su se razloga u gradovima javile velike potrebe za izgradnjom stanova i pratećih opskrbnih i drugih centara. Toj su se politici suprostavljali neki tada ugledni stručnjaci (Ravnikar, 1950.), koji su tvrdili kako bi bilo najbolje kada bi se veća pozornost posvetila razvoju ruralnog prostora i stvaranju lokalnih centara, jer se onda stanovnici ne bi selili u gradove. Nažalost, ondašnji političari to nisu htjeli prihvatiti, jer se držalo da se uspjeh socijalističkog društva, između ostaloga, mora

pokazati veličinom i izgledom velikih gradova. Društvo u kojem je prevladavalo zapošljavanje u primarnom sektoru, trebalo je što prije preobraziti. Posljedice takvog razvoja bile su vidljive u ruralnom prostoru, prvenstveno u sve nepovoljnijoj starosnoj strukturi stanovništva planinskih područja Slovenije. Još šezdesetih godina prošloga stoljeća stručnjaci su počeli upozoravati na napuštanje ruralnog prostora i na propadanje kulturnog krajobraza. S napuštanjem poljoprivrednih gospodarstava sve su se više širile šume. Poljoprivredno zemljište postajalo je sve više zanimljivo kao građevinsko zemljište. Kako bi se ti negativni trendovi preusmjerili, zakonima i akcijom više se pozornosti pokušalo posvetiti razvoju kako ruralnog prostora tako i samih sela. U nastavku rada pokušat ćemo prikazati sva ova nastojanja u obnovi sela u Sloveniji.

2. Razvoj sela u prošlosti

Slovenska planerska i urbanistička struka bila je trajno više orijentirana na gradska naselja nego na ruralni prostor. Rijetki planeri i arhitekti bavili su se uređenjem seoskih naselja.

Sela su u prošlosti građena bez važnijih stručnih podloga ali se, unatoč toj činjenici, ne opaža da su se stihijski razvijala. U početnom razdoblju socijalističkoga društvenog sustava bilo je za očekivati brži razvoj većih sela, pa se arhitektonska i urbanistička struka počela više baviti stručnim smjernicama razvoja sela. Tako je u Sloveniji već 1947. godine objavljen priručnik »Obnova slovenske vasi« (*Obnova slovenskog sela*) (Mušič, 1947.). U njemu su bile izložene mnoge, danas još upotrebljive smjernice za razvoj i obnovu sela. U prvim godinama obnove nakon Drugoga svjetskog rata, u selima su građene škole, zadružni (kulturni) domovi, zadružne staje, garaže za strojeve, spomenici itd. Nažalost, to je brzo prekinuto pa su i objekti postupno napušteni, a današnja su stremljenja svojevrstan pomak k tom razdoblju (Pogačnik, 1983.). U tom su se razdoblju u Sloveniji počela graditi gradska središta, a valja istaknuti i početak gradnje dva nova grada (Nova Gorica, Velenje).

Zbog dobre prometne mreže i spore gradnje stanova u gradovima i industrijskim centrima, sve se veći broj novih zaposlenika u industriji i drugim nepoljoprivrednim djelatnostima počeo voziti na posao. Tada se pojavila nova kategorija stanovnika, tzv. dnevni migranti. Radno vrijeme i mala zarada potakli su velik broj radnika da, pored zaposlenja u industriji, nastavi obrađivati poljoprivredno zemljište, pa je tako puno seoskih domaćinstava (gospodarstava) postalo polupoljoprivrednim (*part-time household*), odnosno mješovitim.

U drugoj polovici šezdesetih godina 20. stoljeća zaposleni stanovnici počeli su dobivati kredite za stambenu izgradnju iz stambenih fondova, a istodobno su i banke počele kreditirati stambenu gradnju. Na nesreću, planerska i urbanistička struka nije bila dovoljno pripremljena za izazove što ih je donosila sve brža industrijalizacija i urbanizacija ruralnog prostora, a s tim i brze strukturne promjene.

Prvi napredniji zakon o prostornom planiranju Slovenija je usvojila 1967. godine. No taj zakon nije zaustavio sve veću suburbanizaciju koja je unijela mnogo deformacija u prostor. Kako se većinom gradilo uz ceste, mnoga su sela potpuno promijenila svoj izgled. Ukratko, iza velikih deformacija nužne su sanacije. Sve je naglašenijom bila stambena funkcija sela, a sve manje čista poljoprivredna funkcija. Tržište građevinskim zemljištem bilo je potpuno neuređeno i sve je više ljudi gradilo na granici legalnosti. U tom se razdoblju velik broj građevinskih objekata podizao bez dozvola. Sve je to dovelo do toga da su mnoga sela preobražena u prigradska naselja koja su služila kao spavaonice. Individualizam je postajao sve važniji, i to kako u načinu života tako i u osobnom prometu.

Urbanizacija je dovela i do toga da su stanovnici počeli napuštati sela udaljena od centara, a pojedina sela bliža centru počela su se zgušnjavati, tj. povećavao se broj njihovih stanovnika. U neracionalnom korištenju zemljišta, individualna je stambena izgradnja u dolinama zauzela mnogo poljoprivrednih površina. Slovenija je 1984. godine usvojila izmjene i dopune zakona o prostornom planiranju i uređenju prostora, koje su bile na snazi do kraja 2002. Po mišljenju brojnih stručnjaka-planera, ta novelacija zakona ipak nije pridonijela prihvaćanju važnosti prostornog planiranja na svim razinama, pa je stihijski razvoj u prostoru nastavljen. Donošenje toga zakona nisu pratili ni primjerena zemljišna politika niti uređenje zemljišta.

Najveća slabost svih dosadašnjih oblika planiranja jest u tome što je ruralni prostor bio stalno zapostavljen. Istina, urbanizirana i industrijalizirana područja su zbog brzog razvoja te koncentracije djelatnosti i ljudi zahtijevala veliku skrb, ali to ne opravdava zapostavljanje razvoja i uređenja seoskih naselja. Naime, već četvrto desetljeće taj je prostor izložen velikom pritisku – zahtjevima za izgradnjom obiteljskih kuća u njemu, koje se podižu bez projektiranja i bez planiranja takvih zahvata u osjetljivom kulturnom krajobrazu. Nekada su ruralna naselja bila lako čitljiva u odnosu na gradove, pa smo ih zbog njihove uklopljenosti i smještivosti u krajobraz osjećali i doživljavali sastavnicom cjeline – krajobraz zajedno s naseljima. Danas su sela u Sloveniji većinom nanizana uz prometnice.

3. Stanje u području obnove sela danas

Demokratizacija slovenskoga društva osamdesetih i osnivanje samostalne države Republike Slovenije devedesetih godina 20. stoljeća, nalagali su da nova država započne razvoj u svim područjima, s drugačijim ciljevima i temeljima nego što je to bilo u bivšem sustavu i u bivšoj državi. Zato se u Sloveniju željelo prenijeti neke uspješne i provjerene modele iz drugih, demokratskih europskih država. Na taj je način počelo proučavanje primjera i prijenos znanja u području uređenja i razvoja ruralnog prostora iz država-članica Europske unije. Nažalost, do danas sve te metode još nisu prihvaćene: razvoj u svim područjima odvija se puno sporije nego što se predviđalo prilikom osamostaljenja države.

Prema statističkim podacima, Slovenija ima približno 2 milijuna stanovnika koji žive na oko 2 milijuna hektara površine u 5.987 naselja. Polovica stanovnika živi u 90 naselja koja imaju više od 2.000 stanovnika, a druga polovica živi u manjim naseljima, raspršenima u prostoru (5.897) (tablica 1.).

Tablica 1.

Stanovnici Slovenije u naseljima različite veličine, prema popisima stanovništva 1961., 1981. i 1991. godine

Broj stanovnika	Broj naselja	Ukupan broj stanovnika			% stanovnika Slovenije		Indeks (u %)	
		1961.	1981.	1991.	1961.	1991.	1991/61.	1991/81.
0-50	1.671	66.422	48.751	43.802	4,2	2,2	66	90
51-100	1.318	120.275	100.909	96.624	7,6	4,9	80	96
101-200	1.366	223.464	199.046	195.678	14,1	9,9	88	98
201-500	1.105	337.545	329.153	336.969	21,2	17,1	100	102
501-1000	287	164.786	184.759	195.161	10,4	9,9	118	106
1001-2000	104	95.689	127.951	143.851	6,0	7,3	150	112
Ukupno 1	5.851	1.008.181	990.569	1.012.085	53,5	51,3		
2001-5000	53	100.569	156.140	170.638	6,3	8,6	170	109
5001-10000	23	86.407	138.150	153.928	5,4	7,8	178	111
10001-50000	14	189.583	276.797	292.997	11,9	14,8	155	106
iznad 50001	2	205.717	330.208	345.191	12,9	17,5	168	105
Ukupno 2	92	582.276	901.295	962.754	46,5	48,7		
Ukupno 1+2	5.943	1.590.457	1.891.864	1.974.839	100,0	100,0	127	104

Iz tablice 1. je razvidno da Slovenija ima velik broj malih naselja, u kojima živi gotovo polovica stanovnika. Tim su naseljima potrebni obnova i primjereni razvojni projekti. Nakon 1991. godine, kada je Slovenija postala samostalnom državom, neka naselja koja su dotada bila objedinjena u veća naselja, postala su samostalna naselja. Razlozi tome su jačanje demokratskih procesa na lokalnoj razini te čuvanje identiteta i starih naziva naselja. U Sloveniji je 1999. godine bilo 5.987 naselja.

Kulturni krajobraz Slovenije je različite kakvoće, a različita mala naselja raspršena su u prostoru. Brza socijalna, gospodarska i prostorna preobrazba ruralnog okoliša prije svega zahtijeva drugačiju valorizaciju i uređenje ruralnih naselja od onoga kako se to radilo do sada. Novi su prijedlozima iznijeti dovoljno rano, ali je vrlo teško izraditi mehanizme za ostvarenje svih ciljeva.

Već osamdesetih godina 20. stoljeća stručnjaci su počeli upozoravati na greške počinjene u ruralnom prostoru, s obzirom na ulogu i značaj toga prostora te na

metode rješavanja problema poljoprivrede i rurisa u drugim državama. Pojedininim je stručnjacima pritom uzor SR Njemačka, odnosno Slobodna Država Bavarska. Uspješnost njihova rada u obnovi sela, komasaciji i uređenju zemljišta bila je podloga za osnutak Sektora za razvoj ruralnog prostora u Ministarstvu za poljoprivredu, šumarstvo i prehranu Republike Slovenije. U tom su sektoru godinama oblikovani posebni projekti za razvoj ruralnog prostora i obnovu sela, prozvani *Celostni razvoj podeželja in obnova vasi (CRPOV) (Cjelovit razvoj ruralnog prostora i obnova sela)*. Ti se projekti izvode već deset godina, pa su uočene i neke njihove metodologijske manjkavosti (izrada projekata, financiranje, realizacija, itd.).

U nastajanju projekata obnove i razvoja sela ne sudjeluju pojedini sektori, nego samo oni koji su razvili prikladnu metodu i normative sudjelovanja u tim projektima. Ponekad u njima premalo sudjeluju službe nadležne za zaštitu prirodnog i kulturnog naslijeđa. Te se greške u zadnjem razdoblju pokušavaju ispraviti, jer su nositelji projekata svjesni značaja zaštite baštine. S obzirom da te projekte vodi i financira poljoprivredni sektor, očekivali bismo da će on u okviru tih planova uvažavati svoje zahtjeve za razvoj u prostoru (uređenje i preseljenje pojedinih gospodarstava, uređenje prometnica za poljoprivredne strojeve, zaštita od emisija iz poljoprivredne proizvodnje, itd.). No žalosno je da dio tih projekata nije nikada ugrađen u planove, iako je to bilo predviđeno Uputama za provedbu programa uvođenja CRPOV (Pelc, Hazler, Koščak, et al., 1999.). Poljoprivredni sektor nije razvio primjereno planiranje razvoja svoga sektora, po uzoru na agrarno-strukturno razvojno planiranje u SR Njemačkoj.

Ove projekte često vode stručnjaci bez odgovarajućeg obrazovanja i stručnjaci bez većih iskustava. Osim toga, u tim projektima premalo sudjeluju arhitekti specijalizirani za obnovu graditeljskog naslijeđa (Prosen, 2000.).

Svemu tome valja dodati neriješene odnose među ministarstvima oko nadležnosti, a Ministarstvo za okoliš i prostor drži da upravna nadležnost za tu vrstu projekata nije ni određena. Zbog toga poljoprivredni sektor ponekad financira one radove koje bi morala financirati druga ministarstva (to je, primjerice, slučaj s obnovom graditeljske baštine).

U Sloveniji nisu ustanovljene relevantne službe koje bi koordinirale i vodile radove na terenu, prema uzoru na Bavarsku direkciju za razvoj ruralnog prostora (Magel, 2002.).

Financiranje projekata u Sloveniji odvija se na temelju javnih natječaja, ali kriteriji za dodjelu sredstava nisu dovoljno razrađeni.

Slovenija ima prikladan program reforme poljoprivredne politike (1998.), koji obuhvaća i razvoj ruralnog prostora i obnovu sela, ali zasad još nema zadovoljavajuće stručne mehanizme provedbe te politike. Ta je zadaća, prije svega, preopsežna za jedno ministarstvo.

Budući da u Sloveniji planovi za razvoj ruralnog prostora i obnovu sela sadrže i prijedlog realizacije mjera različitih planskih razina (država, regija, općina), često je vrlo teško ostvariti te ciljeve, jer nedostaju neki planski akti, a nejasno je i što bi planovi za obnovu sela imali sadržavati.

U Sloveniji sada postoji nekoliko zastarjelih i neusklađenih zakona iz prostornog uređenja i agrarnih operacija, pa planovi obnove sela što ih vodi poljoprivredni sektor nemaju zakonske podloge, što je velika poteškoća za njihovo uspješno vođenje.

Nedostaje i priličan broj stručnjaka, specijaliziranih po pojedinim strukama (arhitektura, geodezija, poljoprivreda i dr.), koji bi bili sposobni razviti primjerene metode rada slične onima već uvriježenim u SR Njemačkoj i drugdje.

Ne obzirajući se na nedostatke i slabosti, skupina stručnjaka s fakulteta i iz ministarstva nastoji u Sloveniji izraditi metode za obnovu sela. Pojedini uspješni primjeri upućuju da primjerenim poboljšanjima i korekcijama ti projekti mogu uspjeti kada u njima sudjeluju općine i stanovnici sela koja se obnavljaju.

4. Zaključak s prijedlozima

Bez obzira na izrazito velik broj naselja u Sloveniji, mišljenja smo da sva naselja treba uključiti u cjelovit sustav razvojnoga i prostornog planiranja. Naselja je nužno razvrstati po stupnju značenja u posebne kategorije. O tome će ovisiti stupanj i način njihova uređenja. Još početkom devedesetih godina 20. stoljeća autor ovoga članka (Prosen, 1993.) predlagao je da se, u cilju njihova uređivanja, naselja razvrstaju u regionalnom ili općinskom planu u ove kategorije:

- a) urbana naselja,
- b) urbano-ruralna naselja,
- c) važnija ruralna naselja,
- d) ruralna naselja,
- e) naselja kao kulturno naslijeđe,
- f) zaseoci, skupine kuća, osamljena gospodarstva.

Prve dvije kategorije naselja (»a« i »b«) morale bi se obvezno uvrstiti u sustav urbanističkog planiranja, jer se u tim naseljima isprepliću i šire djelatnosti koje su u suprotnosti. S druge strane, u takvim su naseljima zbog demografski bržeg rasta sve veći zahtjevi za stambenim parcelama. Takve parcele treba određivati planski, sukladno planskim i urbanističkim aktima.

U naseljima razvrstanim u važna ruralna središta (»c«) obično se postupno koncentriraju pojedine kvartarne i tercijarne djelatnosti, te neke djelatnosti vezane uz prevladavajuće primarne djelatnosti (otkupne stanice, prerada poljoprivrednih

proizvoda i drveta, servisi poljoprivrednih strojeva i dr.). Ta bi se naselja morala uređivati planovima za obnovu i razvoj, samostalno ili zajedno s postupcima komasacije. Građevinska zemljišta mogla bi se uređivati urbanom komasacijom, komasacijom poljoprivrednog zemljišta ili otkupom. Pritom bi se za pojedina područja nužno morali izrađivati detaljni planovi.

Kategoriju naselja pod »d«, kojih je u Sloveniji po prijedlogu kategorizacije najviše, morala bi se uređivati općinskim planovima (plan namjene površina) i prema uvjetima uređenja prostora. Za njih bi se postupno izrađivali detaljni planovi obnove i razvoja, u skladu s cjelovitim razvojem ruralnog prostora. Sporne potrebe kod nove gradnje rješavale bi se na pojedinim lokacijama detaljnim planovima. Zemljišta za gradnju dobivala bi se kao i za naselja u »c« kategoriji, dakle prije svega urbanom komasacijom.

Naselja svrstana u kategoriju »e« zahtijevaju zaseban, svojevrsan pristup pri uređenju i obnovi. Pritom bi se posebna pozornost morala posvetiti očuvanju arhitektonskoga i urbanog naslijeđa, te slici naselja i krajobraza. Brigu o obnovi i razvoju tih naselja morale bi preuzeti službe za zaštitu kulturnog naslijeđa.

Za naselja u kategoriji »f« morali bi se prihvatiti posebni uvjeti uređenja prostora, u skladu s općinskim prostornim planovima. Nova gradnja rješavala bi se samo lokacijskim postupkom.

Izrada planova obnove i razvoja sela također spada u područje planiranja naselja, iako se u njima izrazito isprepliću razvojno planiranje i uređenje prostora na lokalnoj razini (Kranjčević, 2000.). Temeljem vlastitog iskustva i inozemnih iskustvenih vrijednosti (Magel und Attenberger, 1989.) nužno je razviti relevantnu metodologiju nastajanja takvih planova, koja zahvaća i sektorsko planiranje. Pored stručnjaka-planera u obnovi i razvoju sela morali bi sudjelovati i drugi stručnjaci - nositelji razvoja pojedinih djelatnosti. U izradi projekta obnove i razvoja te planova realizacije treba ispuniti optimalne zahtjeve pojedinih struka. Te djelatnosti jesu: stanovanje, poljoprivreda, obrt, promet, infrastruktura, slika (izgled) naselja, slobodno vrijeme i razonoda, kultura u selu, radna mjesta, itd.

Iskustva su pokazala da se mnoga uspješna metodološka rješenja iz inozemstva ne mogu u cijelosti prenijeti u Sloveniju, ali mogu biti vrlo dobar naputak. Stručnjaci bi te metode morali proučiti i prilagoditi ih razvojnom stupnju Slovenije. Nekoliko godina unatrag pojedini su stručnjaci iz inozemstva, a posebno prof. Holger Magel u okviru međuvladine suranje (Bavarska – Slovenija), mnogo pomogli u prihvaćanju i ostvarenju programa razvoja ruralnog prostora i obnovi sela u Sloveniji. Prof. Magel je ministru za poljoprivredu, šumarstvo i prehranu Slovenije također dao vrlo dobre smjernice i prijedloge za daljnji razvoj toga područja, a prije svega ponudio nov način organizacije stručnih službi u tom području (Magel, 1997.). Veliku štetu za razvoj tih djelatnosti predstavlja činjenica što nisu ostvareni.

Ulazak Slovenije u europske integracije vjerojatno će pridonijeti bržoj primjeni europskih zakona i stručnih metoda rada u obnovi sela i razvoju ruralnog prostora u cilju održivoga razvoja i jačanja demokratskih procesa na svim razinama, a poglavito na lokalnoj razini.

Literatura

1. But, Franc (ur.) (1998.): Program reforme kmetijske politike 1999-2002. : zasnova in utemeljitev. – Ljubljana : Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Republike Slovenije, 25 str.
2. Kranjčević, Jasenka (2000.): Toward the discussion on village renewal in Croatia. – **Zeitschrift für Kulturtechnik und Landentwicklung**, Berlin, 41 (2000) 5: 202-205.
3. Magel, Holger (1997.): Strategisches Konzept »Ländliche Entwicklung 2000++ in Slowenien«. – München im März 1997, 6 S. (*unpubliziert*)
4. Magel, Holger (2002.): 20 Jahre Bayerisches Doferneuerungsprogramm: Ein- und Ausichten. – **Sociologija sela**, Zagreb, 40 (2002) 1/2 (155/156): 75-87.
5. Magel, Holger ; Attenberger, Josef (1989.): Das Bayerische Dorferneuerungsprogramm : für die Zukunft unserer Dörfer. – München : Hanns-Seidel-Stiftung, 160 S. – (Kommunalpolitischer Leitfadens ; Broschüre 9)
6. Mušič, Marjan (1947.): Prenova slovenske vasi. – Celje : Družba sv. Mohorja, 150 str.
7. Pelc, Stanko (ur.) ; Hazler, Vito ; Koščak, Marko, et al. (1999.): Navodilo za izvedbo uvajanja programa CRPOV in izdelavo razvojnega projekta CRPOV. – Ljubljana : Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Republike Slovenije, Sektor za podeželje, 113 str.
8. Pogačnik, Andrej (1983.): Urbanizem Slovenije : oris razvoja urbanističnega in regionalnega prostorskega načrtovanja v Sloveniji. – Ljubljana : Univerza v Ljubljani, Fakulteta za arhitekturo, gradbeništvo in geodezijo, 296 str.
9. Prosen, Anton (1993.): Sonaravno urejanje podeželskega prostora. – Ljubljana : Univerza v Ljubljani, Katedra za prostorsko planiranje na Fakulteti za arhitekturo, gradbeništvo in geodezijo, 180 str.
10. Prosen, Anton (2000.): Dorferneuerung in Slowenien – von der Idee bis zum Versuch der Realisierung. – **Zeitschrift für Kulturtechnik und Landentwicklung**, Berlin, 41 (2000) 5: 198-201.
11. Ravnikar, Edvard (1950.): Kratak oris modernega urbanizma v Sloveniji. – V: France Ivanjšek (ur.): Problemi arhitekture in urbanizma LRS : referati članov arhitekturne sekcije Društva inženirjev in tehnikov LRS na 1. posvetovanju arhitektov FLRJ v Dubrovniku 23.-25. XI. 1949. – Ljubljana : Arhitekturna sekcija inženirjev in tehnikov LRS, str. 5-26.

Pregledni rad

Anton Prosen

Univerza v Ljubljani, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo, Ljubljana, Slovenija
e-mail: aprosen@fagg.uni-lj.si

Prizadevanja za prenovu vasi v Sloveniji

Povzetek

O prenovi vasi so posamezni strokovnjaki v Sloveniji pričeli razmišljati že takov po Drugi svetovni vojni, ko je nastajal nov koncept preselitve in prostorskega razvoja v takratnem družbenem sistemu. Socialna in gospodarska preobrazba v podeželskem prostoru je vidna predvsem na vaseh in tako se je pojavila po zgledu nekaterih držav v Evropi tudi v Sloveniji potreba po prenovi vasi. Pred približno desetimi leti se je Ministrstvo za kmetijstvo odločilo, da bo pričelo s projekti za prenovu in razvoj vasi. Analiza je pokazala, da bi bili projekti mnogo bolj uspešni, če bi se zgledovali v tujini, posebno na deželi Bavarski, in bi ustrezno metodologijo prilagodili stopnji razvoja v Sloveniji. Ustanoviti bo potrebno ustrezne službe ter dodelati metodologijo za prenovu in razvoj vasi, zagotoviti ustrezno financiranje ter projektom dodati načine urejanja zemljišč. Kljub slabostim so vidni uspehi pri nekaterih prenovah vasi. Dopolniti in sprejeti bo potrebno ustrezno zakonodajo in na ta način doreči tudi pristojnosti med ministrstvi, ustvariti pogoje za trajnostni razvoj in krepitev demokracije na lokalni ravni.

Ključne besede: prostorsko planiranje, prenova vasi, urejanje zemljišč, Slovenija.

Prejeto: 9. januarja 2002.

Sprejeto: 15. aprila 2002.

Scientific overview work

Anton Prosen

University of Ljubljana, Faculty of Civil and Geodetic Engineering, Ljubljana, Slovenia

e-mail: aprosen@fagg.uni-lj.si

Village Renewal Efforts in Slovenia

Summary

Certain experts in Slovenia started to think about the improvement of village sites already soon after World War II, when the new concept of settlement and spatial development in the social system of that time was evolving. Social and economic transformation in the agricultural space is evident mainly in villages. Thus there appeared in Slovenia the need for the improvement of village sites, following the example of several European countries. Some ten years ago the Ministry of Agriculture decided to initiate the projects for the improvement and development of village sites. An analysis showed that the projects would be much more successful if we followed the international examples, especially those from the province Bavaria, and if adequate methodology was adapted to the level of development in Slovenia. Adequate services will have to be founded, the methodology for the improvement and development of village sites improved, and adequate financial funds provided. Further on, the projects will have to be complemented by the ways of the redistribution of lots. Despite some weaknesses we can already see successes seen in the improvement of village sites. Adequate legislation will have to be adopted and in this way also the jurisdiction between the ministries will be clearer. This will create the conditions for sustainable development and strengthening of the democracy at the local level.

Key words: spatial planning, improvement of village sites, redistribution of lots, Slovenia.

Received on: 9th January, 2002

Accepted on: 15th April, 2002

Anton Prosen

Université de Ljubljana, Faculté du Génie civil et de Géodésie, Ljubljana, Slovénie

e-mail: aprosen@fagg.uni-lj.si

Les efforts pour la rénovation des villages de Slovénie

Résumé

En Slovénie, certains experts ont commencé à réfléchir à la rénovation des villages aussitôt après la fin de la Deuxième Guerre mondiale, alors que commençait à se développer un nouveau concept en vue de l'installation des habitants et du développement spatial conforme à la conception du développement du système social socialiste d'alors dans lequel les moyens de production étaient la propriété de l'Etat, plus exactement au développement accéléré de l'industrie et à l'encouragement de l'agriculture. La transformation sociale et économique de l'espace rural est évidente, avant tout, dans les villages, et ainsi apparaît également en Slovénie la nécessité de la rénovation des villages conformément aux exemples de certains pays d'Europe. Il y a une dizaine d'années.

Le Ministère de l'Agriculture de la République de Slovénie a décidé d'entreprendre des projets de rénovation et de développement des villages. Une analyse a montré que les projets de rénovation et de développement des villages auraient beaucoup plus de succès si les exemples internationaux étaient suivis, tout particulièrement ceux de Bavière et si une méthodologie adéquate était adaptée au degré de développement de la Slovénie. Il est donc nécessaire de créer des services adéquats, de parachever la méthodologie pour la rénovation et le développement des villages et d'assurer des moyens financiers appropriés. Puis les projets seront complétés par les éléments de la redistribution des lots. Malgré quelques points faibles, qui apparaissent lors de la rénovation de quelques villages, la réussite est visible.

Il serait donc nécessaire d'adopter et d'appliquer des lois correspondantes, de déterminer et de délimiter les compétences entre les ministères, et enfin de créer des conditions pour un développement durable et le renforcement de la démocratie au niveau local.

Mots-clés: planification de l'espace, rénovation des villages, redistribution des lots, Slovénie.

Reçu: le 9 janvier 2002

Accepté: le 15 avril 2002